

EMAKEELE SELTSIS

11. märtsil toimus Tallinnas Emakeele Seltsi kõnekoosolek „Sissevaateid eesti keelde slaavi keelte vaatevinklist”.

Jelena Kallas käsitles eesti ja vene keele liikumisverbide leksikaal-semantilise välja struktuuri eripära. Ettekandete aluseks olnud uurimuse eesmärgiks oli välja tuua nende väljade ülesehituse ning üksikute liikumisverbide semantika põhilised sarnasused ja erinevused. Uurimise teoreetiliseks taustaks on funktsionaalse grammatika teooria. Verbide valentsivalemite ja rektsiooni-struktuuride analüüsimisel on lähtelauseks valentsiteooria ja argumentide realiseerimise teooria põhimõtted. Analüüsi materjaliks olid „Eesti keele põhisõnavara sõnastikku” kuuluvad liikumisverbid ja nende venekeelsed vasted. Eesti keele verbide semantilist struktuuri ja süntagmaatikat on uuritud 1729 lause põhjal, mis pärinevad erinevatest eesti keele korpustest. Vene verbide semantilise struktuuri uurimisel on toetutud sõnaraamatutele. Esiadne analüüs on näidanud, et eesti ja vene keele puhul on tegemist erinevate leksikalisatsioonimudelitega: kui ühesuunalist liikumist väljendavate verbide semantiline struktuur on suuresti sama, siis eesti keele suunatus/suunamatuse kategooria seisukohalt neutraalsete liikumisverbide semantiline struktuur on vene vastavate verbide suhtes asümmeetriline.

Petar Kehayov vaatles eesti grammatika tõenäoliselt venemõjulisi nähtusi, millest ükski ei ole leidnud kajastust varasemas eesti-vene kontakte puudutavas kirjanduses: asesõna *kes* arvsõna või indefiniitse pronoomeni asemel,

tegu sõnad *maksma* ja *tasuma* aja- ja tagajärjelauses, sõna *kõik* perfektivsuse markerina, pöördõnajarjega vormistatud arvuline aproksimatiiv, arvus ühildumatud relatiivlause predikaat ja vastav pealause korrelaat, vägivalda väljendava verbi järgne sihitise ellips, kajaimperatiiv.

Kavandatud kolmest ettekandest jäi esineja haigestumise tõttu ära Irina Külmoja „Mõnda eesti verbigrammatikast slavisti pilguga”, aga et koosolek kujunes sisukaks ja et need teemad võiksid ka laiemat huvi pakkuda, otsustati lähedase sisuga koosolek pidada sügisel Tartus.

26. märtsil peeti Tartu Ülikooli peahoones Emakeele Seltsi aastakoosolek, pärastlõunal aga tähistati Tartu Ülikooli ajaloo muuseumi valges saalis seltsi 90. aastapäeva.

Aastakoosolekul andis ES-i 90. tegevusaastast (2009) ülevaate seltsi teadussekretär Annika Hussar. Emakeele Selts korraldas aruandeaastal kaks konverentsi, aastakoosoleku, kuus kõnekoosolekut, ühe rahvusvahelise seminari, kaheksa keelepäeva Eesti koolides ja kaheksa väliskeelepäeva. Traditsiooniline J. V. Veski päev oli nime-teemaline. Koosolekutel peeti kokku üle saja ettekande. Ilmus Emakeele Seltsi aastaraamat 54 (2008) ja kaks numbrit keeleajakirja Oma Keel. Seltsi kuulus 2009. aasta 31. detsembri seisuga 341 liiget ja kaheksa auliiget. Seltsi tegevust toetavad Eesti Teaduste Akadeemia ning Haridus- ja Teadusministeerium.

Revisjonikomisjoni aruande esitas Kullo Vende. Sellest selgus, et seltsi

rahaasjad on korras, samuti protokolliraamatud. Revisjonikomisjon tegi seltsi juhatusesele ettepaneku pikaajalise võlga liikmed seltsist välja arvata, teistele saata taas meeldetuletus. Tehti ettepanek eakamaid kui 75-aastasi passiivseid liikmeid võlglasteks mitte lugeda.

Aastakoosolekul võeti seltsi vastu 15 uut liiget. Valiti kaks uut auliiget: Helju Kaal ja Mati Hint. Koosolekul tänati senist keeleteoimkonna vanemat Peeter Pälli ning valiti keeleteoimkonna vanemaks Krista Kerge.

Üldkoosolek tegi juhatusesele ülesandeks vaadata uue mittetulundusühingute seaduse alusel läbi seltsi põhikiri, et järgmine üldkoosolek saaks vajalikud muudatused arutusele võtta.

Pidulikku kõnekoosolekut alustati ülikooli ajaloo muuseumi valges saalis seltsi tegevusest ülevaate andva näituse „90 aastat Emakeele Seltsi” avamisega.

Ettekandeid oli kolm. Mati Erelt kõneles teemal „Emakeele Selts 90”. Ta andis ülevaate seltsi tekke põhjustest ning sünnist, kirjeldas seltsi jõudmist Tartust Tallinna, suhteid võimudega ning rääkis seltsi olulisematest tegevussuundadest ning traditsioonidest, rõhutades eriti murdekogumist.

Kristiina Ross kõneles XVII sajandi piiblitõlke katsetest, mis kirjakeele arengu peavoolust kõrvale jäid. Olulisimad neist olid Johannes Gutslaffi Vana

ja Uue Testamendi tõlge ning Andreas ja Adrian Virginiuse Vana Testamendi tõlge. Mõlemad tõlked jäid omal ajal käsikirja ning seni teadaolevail andmeil ei ole hilisemad piiblitõlkijad neid kasutanud. Ometi ei pruugi see tähendada, et tõlkijate vaev läks jäljetult kaduma. Esineja tutvustas ka üht vähetuntud XVIII sajandi lõpu lõunaeestikeelset lühendatud Vana Testamendi väljaannet, mille aluseks näib esialgsel vaatlusel olevat Virginiuste tõlge.

Helle Metslangi ettekande pealkiri oli „Eesti keel Euroopa keelena”. Euroopa keelte ühisjoonte ja keeleliitude käsitlustes [nt Standard Average European (SAE) jms] jääb eesti keel enamasti väljapoole tüüpilisi Euroopa keeli. Siiski on eesti keeles märgata mõningate SAE-le tunnuslike joonte levimist (nt artiklid, nominatiivne kogeja, possessiivne perfekt). Tüpoloogilises keelteatlases „The World Atlas of Language Structures” esitatud tunnuste põhjal ei ole eesti keel muudest Euroopa keeltest tüpoloogiliselt kuigi kaugel. Nii võib järeldada, et eesti keel on oma struktuurilt üsnagi lähedane Euroopa keskmisele.

Ettekannetele järgnesid tervitused ning seltsi liikmete pidulik koosviibimine.

ANNIKA HUSSAR